

II.

E. MARTIN SAINT-LÉON. **Le Compagnonnage.** Son Histoire, ses coutumes, ses reglements, ses rites. Paris 1901. Librairie Armand Colin.

Intet Land kan i Virkeligheden opvise Magen til den Samling, Professor C. Nyrop har tilvejebragt i ovenomtalte Bog. Ikke Tyskland med dets mange paa alle Omraader ivrigt producerende Forfattere, og ikke Frankrig, hvor Begrebet Haandværkerhistorie kun indtager en saare beskeden Plads i den samlede Faglitteratur. Det er saaledes ret mærkeligt, at siden 1840, da Agricol Perdignier udgav sin nu lidet kendte og meget sjældne Livre du Compagnonnage, er der ingen, der har taget dette Æmne op til grundig Behandling før i den allersidste Tid. Saavel L'evasseur som hvem der ellers siden har været inde paa Arbejderspørgsmaalene, har grundet deres Oplysninger paa Perdignier. Den Bog, som E. Martin Saint-Léon har udgivet med Titel »Le Compagnonnage«, fortjener derfor et nøjere Studium af dem, der interesserer sig for Fortidens Arbejderforhold og Arbejderorganisationer. Le Compagnonnage er i Frankrig det samme, som i Tyskland og Danmark kaldes Zünften. De samme Modsætningsforhold, som i de to Lande førte til Svendenes Indordning under zünftige Regler, skabte ogsaa i Frankrig en stærk Sammenslutning af Svendene. Men den Magt, Zünften fik i Tyskland og Danmark ogsaa over Mestrene, kendes ikke i Frankrig. Paa Grund af dette Lands stærke Regeringsmagt og den Støtte, Mestrene fik af denne i deres Monopolbestræbelser, vidste disse allerede tidligt at optræde meget stærkt overfor Svendene og sætte næsten uoverstigelige Skranker for deres Optagelse i Lavene. Modtrækket fra Svendenes Side var deres Organisationer, som allerede i det 14.—15. Aarhundrede udformedes i tre, strængt adskilte Grupper (Enfants de Salomon, enfants

II.

E. MARTIN SAINT-LÉON. **Le Compagnonnage.** Son Histoire, ses coutumes, ses reglements, ses rites. Paris 1901. Librairie Armand Colin.

Intet Land kan i Virkeligheden opvise Magen til den Samling, Professor C. Nyrop har tilvejebragt i ovenomtalte Bog. Ikke Tyskland med dets mange paa alle Omraader ivrigt producerende Forfattere, og ikke Frankrig, hvor Begrebet Haandværkerhistorie kun indtager en saare beskeden Plads i den samlede Faglitteratur. Det er saaledes ret mærkeligt, at siden 1840, da Agricola Perdignier udgav sin nu lidet kendte og meget sjældne Livre du Compagnonnage, er der ingen, der har taget dette Æmne op til grundig Behandling før i den allersidste Tid. Saavel L'Économiste som hvem der ellers siden har været inde paa Arbejderspørgsmaalene, har grundet deres Oplysninger paa Perdignier. Den Bog, som E. Martin Saint-Léon har udgivet med Titel »Le Compagnonnage«, fortjener derfor et nøjere Studium af dem, der interesserer sig for Fortidens Arbejderforhold og Arbejderorganisationer. Le Compagnonnage er i Frankrig det samme, som i Tyskland og Danmark kaldes Zünften. De samme Modsætningsforhold, som i de to Lande førte til Svendenes Indordning under zünftige Regler, skabte ogsaa i Frankrig en stærk Sammenslutning af Svendene. Men den Magt, Zünften fik i Tyskland og Danmark ogsaa over Mestrene, kendes ikke i Frankrig. Paa Grund af dette Lands stærke Regeringsmagt og den Støtte, Mestrene fik af denne i deres Monopolbestræbelser, vidste disse allerede tidligt at optræde meget stærkt overfor Svendene og sætte næsten uoverstigelige Skranker for deres Optagelse i Lavene. Modtrækket fra Svendenes Side var deres Organisationer, som allerede i det 14.—15. Aarhundrede udformedes i tre, strængt adskilte Grupper (Enfants de Salomon, enfants

de maître Jacques og enfants du père Soubise), hvoraf hver enkelt havde sine zünftige Regler og sin Handverks-gewohnheit, som ingen anden end den, der hørte til Gruppen, maatte kende. Især var det dog efter at Vandringen (le tour de France) var bleven almindelig i det 15. Aarhundrede, at Betydningen af Le Compagnonnage steg. Ved Striker, Blokader og Bandsættelser vidste Svendene at sætte mange af deres Krav igennem, ligesom de ved deres Pligt til gensidigt at understøtte hverandre og ved Oprettelsen af et helt System af Herberger, Sygehuse, forstod at skabe en gensidig Solidaritet, der ikke overgaas af den, der findes indenfor vor Tids Arbejderstand. Det, der imidlertid i væsentlig Grad adskiller de franske Svendelav fra de tyske og danske er deres hemmelige, frimureragtige Karakter. Optagelsesceremonier, Feltraab, indbyrdes Kendetegn, alt bevarede som en dyb Hemmelighed af den enkelte Svend, ligesom Møderne indhylledes i en Mystik, der var egnet til at imponere og til at holde Fællerne fast om Fanen. Aarsagen til denne strenge Afsondrethed laa selvfølgelig i de Forfølgelser, Svendenes Organisationer var Genstand for. Allerede midt i det 14. Aarhundrede begyndte Avtoriteterne at træde op imod dem og true Medlemmerne med Baal og Brand, og Forbudene gentoges lige ned til Slutningen af det 18. Aarhundrede. Trods alt overlevede Le Compagnonnage dog de vekslende Regeringers Udryddelsesforsøg, og eksisterer endnu hist og her i Frankrig, selvfølgelig overskygget af de moderne Arbejderorganisationer og med andre Formaal end tidligere. Det er de Rester af gammel Brug og Skik, som endnu lever indenfor disse Klubber, Forfatteren har samlet og suppleret med hvad der kunde skaffes tilveje ved Undersøgelser i Litteraturen og i Arkiverne. Resultatet er blevet en Bog, skreven med fransk Livlighed og fransk Klarhed, men som alligevel ikke gaar rigtig til Bunds i Æmnet. Vi faar ikke nogen egentlig Redegørelse for de sociale Aarsager, der førte

til Dannelsen af Le Compagnonnage, eller nogen antagelig Besked om, hvor Grunden maa søges til Adskillelsen i de tre Grupper, og vi savner Oplysning om Arbejderforhold, Løn o. s. v., altsammen noget, som vilde have bidraget til at give os et tydeligere Billede af det, den franske Haandværkssvend levede og stred for.

R. B.

